

Tilburg, 10 juli 2014

Aan: de Minister en de Staatssecretaris van EZ,

Kenmerk: LB 12.50-893-hg

Betreft: reactie op het wetsvoorstel wijziging Wet dieren (internetconsultatie)

Geachte Minister, geachte staatssecretaris,

Hiermee reageert de Brabantse milieufederatie, mede namens de Milieufederatie Limburg, de Gelderse Natuur en Milieufederatie, de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland en de Natuur- en Milieufederatie Utrecht, op het wetsvoorstel wijziging Wet dieren betreffende de regulering van de aantallen productierechten in relatie tot de volksgezondheid.

Wij kunnen ons in grote lijnen vinden in het doel van de wetwijziging, namelijk het bieden van de bevoegdheid aan besturen van provincies en gemeenten om het aantal landbouwhuisdieren in een gebied of op een veehouderijlocatie te kunnen reguleren om ongewenste effecten voor de volksgezondheid te beperken of te voorkomen. Het is in ieder geval een erkenning van de ernst van de problematiek in bepaalde delen van Nederland.

Wij zijn content met de mogelijkheid om (uit voorzorg) te kunnen sturen op dieraantallen van alle veehouderijen.

In de wet worden verschillende instrumenten aangereikt om te voorkomen dat de problemen nog verder uit de hand lopen, nl. het aanwijzen van veedichte gebieden (2a.2), met daaraan gekoppeld een verbod om meer dieren te houden (2a.3) dan is vastgesteld voor een bepaalde veehouderijlocatie (art. 2a.4). In art. 2a.5 lid 1 wordt bij verordening geregeld op basis waarvan het maximum te houden aantal dieren per veehouderijlocatie wordt bepaald: op gebiedsniveau, bedrijfsniveau of per oppervlakte-eenheid weide of uitloopgebied. In art. 2a.5 lid 2 worden geregeld de procedure, de criteria en de procedure voor de vaststelling en wijziging van het maximum aantal dieren per veehouderijlocatie, de registratie ervan en de monitoring en rapportage. Wij menen dat de decentrale overheden hiermee voldoende mogelijkheden krijgen om de overbelaste gebieden aan te pakken. Toch doen wij u een paar aanvullende suggesties.

1. De overheid moet vanwege het voorzorgbeginsel in kunnen grijpen in het vergunde aantal dieren. Ter ondersteuning hiervan wijzen wij erop dat in de praktijk blijkt dat aannames op basis waarvan de vergunning is verleend niet overeenkomen met de feitelijke situatie. Je zou hierbij de stelling kunnen huldigen dat dit onterecht verkregen rechten zijn, die vervolgens ook weer zouden kunnen worden ingenomen.
2. Wat wij node missen is een normstelling voor de invulling van wat zeker als overbelast veedicht gebied moet worden beschouwd. Wij zijn van mening dat dit nodig is om in te kunnen grijpen wanneer decentrale overheden weigerachtig blijven om overbelaste gebieden aan te wijzen. Een dergelijke normstelling maakt ook dat het voor de burger duidelijk is wanneer er sprake is van een overbelast veedicht gebied. Tevens wordt op een dergelijke manier iets van een voorzorgsbeginsel opgenomen. Tot op heden is er van een voorzorgsbeginsel in relatie tot de veehouderij onvoldoende sprake. Er moet enige zekerheid zijn van wat in ieder geval als overbelast gebied kan worden beschouwd.

3. Wanneer op basis van objectieve gegevens blijkt dat de veedichtheid boven de norm uitkomt, dan moet een gemeente of provincie motiveren waarom geen gebruik is gemaakt van de bevoegdheden als bedoeld in de wet. Vervolgens zou een hogere overheid moeten kunnen ingrijpen, indien nodig.
Het opnemen van een aanwijzingsbevoegdheid voor de Minister, al dan niet op verzoek, om zelf veedichte gebieden aan te wijzen, wanneer gemeenten en provincies onwillig blijken dit te doen, lijkt ons geen overbodigheid.
4. Wij doen u hierbij de uitdrukkelijke suggestie om de registratie van dieraantallen als bedoeld art. 2a.9 en het vastgestelde aantal dieren per veehouderijlocatie als bedoeld in art. 2a.3 op te nemen in een openbaar register, bijvoorbeeld zoals het BVB-bestand dat provincies hanteren. Het gaat hier immers niet om gegevens van personen, maar om gegevens die inzicht geven in de dieraantallen op bedrijfs- en gebiedsniveau.
5. Wat de beperking van het vrije marktmechanisme, het vrijhandelsverkeer en het recht op het ongestoord genieten van de eigendom, menen wij dat er ook de keerzijde is dat dit niet mag leiden tot het toebrengen van overlast, hinder en schade voor omwonenden, waarbij de (volks)gezondheid in het geding kan zijn. Het gaat hier niet om een kleinigheid, maar om een ernstige situatie die is ontstaan door nalatigheid van de overheid en die breed maatschappelijk erkend wordt. De overheid moet dan ook niet te terughoudend zijn met de toepassing van het instrumentarium.
6. Hoewel de wet mogelijkheden biedt om de problemen in de overbelaste gebieden aan te pakken, betwijfelen wij of met het onderhavige wetsvoorstel de problemen die samenhangen met de veehouderij duurzaam kunnen worden opgelost. Daarvoor schiet het instrumentarium te kort en biedt de wet te weinig handvatten voor stimulering naar een goede richting, waarbij de problematiek die samenhangt met de veehouderij duurzaam wordt opgelost.
7. Wij bepleiten de noodzaak van een duurzame oplossing voor de veehouderij en gaan daar nader op in. Omdat wij van mening zijn dat de analyse van de problematiek in hoofdstuk 2 van de Memorie van Toelichting tekortschiet, zullen wij de problemen met de veehouderij, de ontstaansgeschiedenis ervan en de mogelijke oplossingsrichting hieronder belichten.

Veehouderij staat los van de omgeving

Het huidige model van de veehouderij in Nederland is over het algemeen zeer intensief en produceert los van zijn omgeving en probeert problemen alleen via eendimensionale strategieën op te lossen.

Deze vorm van agrarische productie kan alleen bestaan doordat er grondstoffen voor veevoer en kunstmest worden geïmporteerd uit gebieden aan de andere kant van de wereld. Dat leidt tot forse milieuproblemen voor mens en natuur zowel hier als elders op de wereld. De kringlopen zijn verstoord. Vee en vlees worden geëxporteerd naar de landen van de EU en daarbuiten en de problemen blijven hier achter. De oplossing van die problemen zit bovendien niet verdisconteerd in de prijs van het product.

Blijvende problemen met ernstige gevolgen

De veehouderij in Nederland, met name in oost- en zuid-Nederland is uitgedijd tot vee-industrie met enorme problemen voor de omgeving. Een willekeurige greep uit die problemen laat zien hoe immens die problemen zijn die met deze industrie samenhangen. Volksgezondheid, aantasting van natuur door ammoniak en stikstof, nivellering van het landschap, afname van biodiversiteit, bedreiging van ons grond- en drinkwater door mestoverschotten, milieuverontreiniging, stankoverlast, hinder door transport en verkeer en een vermindering van de ruimtelijke kwaliteit. Door de hoge veedichtheid komen er steeds vaker veeziektes voor, zoals varkenspest, vogelgriep, gekke koeienziekte, blauwtong, snuffelziekte, coxidiose, mond-en-klauwzeer. Door antibioticagebruik en door verspreiding van zoönosen bedreigen de van vee afkomstige ziekten direct de volksgezondheid. Denk hierbij aan de Q-koorts, MRSA door antibioticaresistentie, ESBL,

Kreutzfeld-Jacob-ziekte, en de gevolgen van beoedeld vlees en het gebruik van groeihormonen. Ondanks het feit dat er een begin is gemaakt met het terugdringen van het preventief toedienen van antibiotica blijft dit gevaar voor de volksgezondheid levensgroot aanwezig en kan dit het uitbreken van dierziektes niet voorkomen.

Problemen met veehouderij worden onvoldoende serieus genomen.

Sinds begin jaren '80 wordt de problematiek veroorzaakt door de veehouderij door de Nederlandse overheid (h)erkend.

Er is veel wet- en regelgeving gemaakt om de risico's van de overbelasting met nitraat en fosfaat aan te pakken (Meststoffenwet), de stankoverlast te beperken (stankrichtlijnen en geurwetgeving), de natuur te beschermen, o.a. tegen ammoniakbelasting (Wet ammoniak en veehouderij en Natuurbeschermingswet) en de belasting door de veehouderij en ziekterisico's terug te dringen (Reconstructiewet).

In plaats van dat de overheid met de regels de al maar groeiende problemen aanpakte en toezag op de naleving ervan, heeft ze de wet- en regelgeving telkens weer versoepeld ten gunste van steeds meer ontwikkelruimte voor de veehouderij.

Met name in Brabant en Limburg is de situatie behoorlijk uit de hand gelopen waardoor de draagkracht van deze provincies en ook Nederland ver wordt overschreden. De veehouderij dreigt van een economisch belang tot een economische kostenpost te worden.

Grondgebonden kringlooplandbouw

Voor een oplossing van de problemen van de veehouderij is er het perspectief van grondgebonden kringlooplandbouw. Dat is een bedrijf dat over voldoende grond beschikt voor het verbouwen van het voer voor de op het bedrijf aanwezige dieren en de afzet van de mest. De boer moet de productie weer in balans met de omgeving brengen, met aandacht voor alle aspecten die betrekking hebben op de veehouderij, zoals natuur, landschap, geur, transport, geluid, licht.

Daartoe is het nodig om de grondgebondenheid op bedrijfsniveau te beoordelen en vast te leggen, waarbij als voorwaarde geldt dat er niet meer mestproductie per hectare kan plaatsvinden dan een bedrijf heeft op basis van de bemestingsnormen op de grond bij het bedrijf. Daarbij dient te worden gerekend met de mestproductie van alle vee, dus van melkkoeien en ook jongvee, van zeugen, mestvarkens, beren en biggen om maar een paar bedrijfstakken als voorbeeld te noemen.

Daarbij komt nog het risico van de groei van de melkveehouderij. In 2015 zal het melkquotum, dat een grens stelt aan het totale aantal koeien, worden afgeschaft. De melkveehouderij kan dan onbeperkt groeien; naar verwachting zelfs met 20%.

Een grondgebonden veehouderij is de enige mogelijkheid om straks met de melkveehouderij niet dezelfde problemen te krijgen als met de intensieve varkens- en pluimveehouderij.

Wij menen dat het instrumentarium voldoende ruimte biedt om de problemen met de veehouderij een halt toe te roepen en erger te voorkomen. Maar om ze te kunnen oplossen, menen wij dat er daarvoor de inzet van nodig is van gemeenten, maatschappelijke organisaties, boeren en burens.

Wij stellen voor om een relatie te leggen tussen het herstel van de kringlopen en de daarmee verband houdende normstelling voor de grondgebondenheid van de veehouderij.

De norm van de 2 GVE per ha komt daarbij nadrukkelijk in beeld. Of dat in deze wet moet of dat decentrale overheden dit kunnen vastleggen laten wij aan de wetgever over.

Wij verzoeken u om onze opmerkingen mee te nemen en het wetsvoorstel aan te passen.

Met vriendelijke groet,

Nol Verdaasdonk,
directeur Brabantse Milieufederatie